

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za enostopno petitno vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga.

(Dr. Fran Mohorič.)

(Dalje.)

IX. Opustitev posredniškega urada je za naprej na Kranjskem nemogoča, ker mora biti v vsaki občini posredništvo ustanovljeno v smislu dopolnilnega zakona z dne 18. maja 1914, dež. zak. št. 20.

Deželni odbor kranjski je bil tudi za prvotnega zakonovega besedila mnenja, da opustitev enkrat ustanovljenega posredništva ni dopustna, in je v nekem slučaju nasvetoval županstvu, naj sklep o opustitvi prekliče, ker bi sicer deželni odbor povzročil priklopitev občine k drugemu posredništvu.¹⁾

Ministrstvo za notranje zadeve je odločilo nasprotno, da ustanovitev posredništva za občine ni obvezna.

Naposled se je z novim deželnim zakonom ugotovila obvezna ustanovitev posredništva v vsaki občini na Kranjskem, dočim je za Koroško, Goriško-Gradiško in Štajarsko ostala ustanovitev posredništev za občine neobvezna, prostovoljna in enako tudi opustitev posredništva.

V.

Poslovanje in razprava pred posredništvom.

I. Začetek poslovanja.

Poslovanje pred posredništvom se začne, kadar stranka (predlagatelj) zadevo naznani.

Naznanitev se zgodi ustmeno ali pisмено po stranki sami (predlagatelju) (§ 14 Kr.)

¹⁾ Glej Obč. Upr. 1913/102. Iz predhodnega koroškega zakona (§ 1) se ta nazor ne da izvajati; naknadno je razlaga postala brezpredmetna za Kranjsko, in je ostala neobveznost nesporna za Koroško, Goriško in Štajarsko.

ali pa po sodišču, kadar ono, in sicer le v kazenskih zadevah zaradi razžaljenja časti, dopošlje pri sodišču vloženo zadevo v svrhu pravne poravnave (§ 28 Kr.).

Naznanjeno zadevo je treba zapisati v uradno knjigo. V to svrho zadostuje, da se zapiše a) zaporedna številka; b) dan prihoda; c) imena strank (predlagatelja in nasprotnika) in d) kratko označi predmet. Na primer: a) št. 4; b) 3. januarja 1914; c) Franc Trtnik zoper Antona Juga; d) zaradi meje (posekanih treh smrek, motenja posesti itd.).

Kam naj se to zapiše? Ker imajo posredništva že uvedene posebne uradne knjige, naj se ravna tako:

Najbolj pripravna je uradna knjiga za pravne poravnave glede prestopkov zaradi varnosti časti. Prvi razporedlek ima prostor za tekočo številko; drugi razporedlek za označbo strank (predlagatelja in nasprotnika); tukaj naj se tudi kratko označi predmet pravne poravnave (zaradi očitanja tatvine treh smrek; zaradi zmerjanja: baraba, lopov itd.); tretji razporedlek ima prostor za dan naznanitve (ustne ali pismene); četrty za zapis dneva prihoda od sodišča. Vsi drugi razporedelki se izpolnijo še le pri razpravi (§ 32.).

Uradna knjiga za poravnave poskuse v civilnih zadevah je urejena sicer samo za zapis že sklenjene (gotove) poravnave.

Vendar bode tukaj takoj ob naznanitvi istotako tudi zapisati: a) zaporedno številko v razporedlek 1; b) dan prihoda; c) ime predlagatelja in nasprotnika; d) kratko označbo spora, n. pr. Franc Trtnik zoper Antona Juga zaradi meje (posekanih smrek, motene posesti itd.); vse označbe je zapisati v prostor za opombo. (Kr. § 23, Kor. § 22, Gor.

§ 23, Št. § 22.) Pri novem natisku uradnih knjig se razporedki lahko izboljšajo.

Koder se pa vodi poseben poslovni zapisnik (pri večjih posredništvih, morda samo v nekaterih večjih mestih ali celo samo v Ljubljani) se naznanitve zapisujejo samo v poslovni zapisnik, ki naj bo ločen za civilne in kazenske zadeve posebej, kakor je ločena v tem smislu tudi uradna knjiga. Tekoče številke poslovnega zapisnika se morajo ujemati z onimi uradne knjige (Kr. § 24, Kor. § 23, Gor. § 24, Št. § 23).

Na podlagi naznanitve se izda vabilo za poskus poravnave. Dan izdanega vabila in obravnave naj se zapiše v razporedki za opombe. Vabilo dobi zaporedno številko zadeve, n. pr. 25/1914. Kadar je stranka naznanila zadevo pismeno, naj se dan odposlanega vabila in zaporedna številka zapiše na vlogo, ker bi se vloga sicer lahko zamešala in izgubila. Pri kazenskih zadevah ima uradna knjiga tudi razporedki za dan napovedane pravne razprave. Na sodno vlogo naj se ne zapiše nič drugega, kakor zaporedna številka z letnico, ker je treba ob nedoseženju poravnavi vlogo vrniti sodišču nepokvarjeno (Kr. § 29, Kor. § 28, Gor. § 29, Št. § 28).

II. Priprava in pažnje pred začetno razpravo.

Pri poravnavi razpravi morata biti navzoča najmanj dva posrednika istočasno, ki vodita razpravo. Lahko je torej navzočih tudi več zaupnikov, zlasti če to želijo stranke in če je zadeva važnejša (Kr. § 11, odstavek za točko d, § 33; Kor. §§ 10, 32; Gor. §§ 11, 33; Št. §§ 10, 32).

Pred začetno poravnavo razpravo je najprej dognati, ali so stranke sploh upravičene razpravljati obvezno, to je:

a) ali so sposobne zastopati same sebe;

b) za slučaj nesposobnosti iz razloga nedoletnosti, skrbstva, konkurza ali kakega drugega razloga je treba preiskati, ali je s stranko ali brez stranke prišli zastopnik upravičen zastopati, t. j., ali je oče (ki je zakoniti zastopnik nedoletnih otrok), oziroma izkazani varuh, skrbnik, konkurzni upravitelj itd., ki sme zastopano stranko zastopati pri sodišču in ali proti njemu ne obstoja naknadno enak zadržek;

c) ali imajo zasebni pooblaščenca pravilno pooblastilo in ali so na podlagi pooblastila upravičeni sklepati poravnavo (Kr. § 18, Kor. § 17, Gor. § 18, Št. § 17). V kazenskih zadevah je zastopanje po pooblaščencah nedopustno, seveda pa dopustno zastopanje po zakonitih zastopnikih (varuhu, skrbniku) zlasti zaradi stroškov itd. (Kr. § 29, Kor. § 28, Gor. § 29, Št. § 28).

Pred začetno poravnavo razpravo morajo posredniki opozoriti stranke, da v slučaju nedosežene poravnave ne morejo pozneje pri sodišču uporabljati nobene izjave, ki jo je podala nasprotna stranka pri poravnavi razpravi. (Kr. § 18, Kor. § 17, Gor. § 18, Št. § 17.)

III. Izostanek strank.

Možno je, da do poravnave razprave sploh ne pride, ker se nasprotna stranka ne zglaš ali noče zglasiti. Siliti se stranka ne sme, prihod k poravnavi razpravi je povsem prostovoljen, pač pa je stranka, ki ne misli priti k razpravi, obvezana naznaniti pravočasno, da ne pride, da posredništvo ne mudi časa zastonj, sicer se sme neopravičeno izostali stranki naložiti globa od pol krone do pet kron (§ 16). Zagrožitev globe pa se mora povabljeni stranki naznaniti že v povabilu (Kr. §§ 16, 30; Kor. §§ 15, 29; Gor. §§ 15, 16, 30; Št. §§ 15, 29; čl. I, § 2, drž. z. iz l. 1907).

IV. Takojšnja razprava.

Mogoče je, da prideta stranki zlasti ob določenih dneh skupno na posredništvo, in se torej naznanitev razprava vrši ob istem času. Tukaj ni treba posebnega zapisa naznanitve, ampak se ves zapis izvrši šele po končani razpravi, po doseženju poravnavi oziroma po neuspelem poravnavnem poskusu (Kr. § 15, Kor. § 14, Gor. § 15, Št. § 14).

Poravnava razprava naj se namreč v takem slučaju vrši takoj, če je mogoče; če pa ni mogoče, se mora odrediti poseben dan za poravnavo razpravo; dan razprave se takoj ustno naznani strankama in to zabeleži na morebitnem napravljenem zapisniku ali v razporedki za opombe v uradni knjigi (in stranka mora vzeti dan razprave na znanje in potrditi s svojim podpisom v spisih) ali pa v „opravičnem“ zapisniku, če se je tak naredil posebej, sicer pa v razporedki za opombe.

To je potrebno, da se more pozneje nedvomno določiti, ali je stranka izostala v kljub rednemu vabilu opravičeno ali neopravičeno in ali se ji sme zaradi nenaznanjenega in naknadno neopravičenega izostanka naložiti globa.

V. Vodstvo razprave.

Razprava se vodi na tak način, da vsaka stranka dobi priliko in pove svoja dejstva in predloži svoje izkaze. Posredništvo preskuša navedbe strank in daje svoje nasvete po najboljši vesti in vednosti, kako bi se dala zadeva zlepa in na najprikladnejši način poravnati. Stranke navajajo zoper nasvet svoje morebitne pomisleke, katere posredniki potem enako vestno uvažujejo in preskušajo in nazadnje dajo strankama svoj končni nasvet. Morda stavi katera stranka poseben poravnavi predlog. Posredniki ga istotako preskušajo, dostavljajo svoje pripombe in nasvete, pritrjujejo ali odsvetujejo, ali ga dopolnjujejo ali namestujejo z domnevno boljšim nasvetom ali predlogom. Mogoče stavi potem nasprotna stranka nov poravnavi predlog. Takrat se najbolj kaže, kaj se da med strankama doseči, koliko lahko ena ali druga stranka popusti, in imajo posredniki priliko posredovati med strankama za pravično poravnavo (Kr. §§ 20, 29, 33; Kor. §§ 18, 28, 32; Gor. §§ 20, 29, 33; Št. §§ 18, 28, 32).

Pričeto poravnavno razpravo je nadaljevati tako dolgo:

a) da se doseže poravnava,

b) ali pa, da pride posredništvo do prepričanja, da se poravnava med strankama ne dá doseči in da je poravnalni poskus brezuspešen (Kr. §§ 20, 33; Kor. §§ 19, 32; Gor. §§ 20, 33; Št. §§ 19, 32).

Preložiti se sme razprava le na soglasni predlog obeh strank (Kr. §§ 20, 33, 34 na koncu; Kor. §§ 19, 32; Gor. §§ 20, 33; Štaj. §§ 19, 32).

VI. Nedopustnost dokaznega postopanja pred posredniki.

V tem oziru je zopet opozarjati, da se ima poslovanje posrednikov omejevati v stvari sploh in izključno samo na poskus poravnave in sicer prostovoljne poravnave, ki ne potrebuje nobenih dokazov in poroštev.

Če bi bili dopuščeni v posredniški razpravi dokazi, bi jih morali posredniki sprejeti v zapisnik.

Posredniški zakon pa prepoveduje vsako napravo zapisnika o poravnalni razpravi (Kr. §§ 19, 32, odst. 2) in jo prepoveduje ravno zaradi tega, ker niso dokazi dopuščeni. Dokazovanje in poročstvo za poravnavno razpravo pa bi bilo, ako bi posredništvo vabilo k razpravi in zaslišavalo prič in zvedence ali pa dopustilo prisežno izpovedbo ene ali druge stranke.

Vabiti prič in zvedence ali zapri-segati kogarkoli je posrednikom pri poravnalni ali spravni razpravi prepovedano (Kr. §§ 19, 20, 33; Kor. §§ 18, 32; Gor. §§ 19, 33; Št. §§ 18, 32).

Nekaj povsem drugega je, kadar se more stranka sklicevati na že dognani dokaz. Tako n. pr. sme stranka k razpravi s seboj

a) prinesiti listino, ki izkazuje njeno pravico. Posredniki bodo listino pregledali in povedali iz nje strankama, če vsebuje listino res dognani dokaz;

b) privedi (brez vsakega posredniškega povabila) prostovoljno ž njo prišle prič in zvedence (Kr. § 19, Kor. § 18, Gor. § 19, Št. § 18).

Posredniki smejo samo za svoj poduk in za pojasnitev tega, kar hočejo in navajajo stranke, staviti pričam in zvedencem primerna vprašanja, na resnico opominjati ali zapri-segati pa prič in zvedencev in sploh nikogar ne smejo, ker se ne smejo spuščati v dokaz, ampak smejo le svetovati, kako bi se zadeva med strankama mirnim izvensodnim in breztožbenim potom zlepa poravnala (Kr. §§ 19, 33; Kor. §§ 18, 32; Gor. §§ 19, 33; Št. §§ 18, 32).

Ker je posrednikom prepovedano spuščati se v dokazovanje in razsojevanje, zato je pred posredniki prepovedana in nedopustna poravnava na prisego ali takozvana prisegopogojna poravnava, katere veljavnost je odvisna od dejstva, da ena stranka poravnavo vsebinsko potrdi s prisego. Taka prisega je že razsodbena prisega in seveda tudi svedočbena prisega (ker stranka prisega kakor bi

bila priča); pridržana je v smislu § 205. c. p. r. samo sodiščem, in je zato posrednikom prepovedana (Kr. §§ 20, 33; Kor. §§ 19, 32; Gor. §§ 20, 33; Štaj. §§ 19, 32).

Za pojasnitev poravnavne zadeve dobro služi in je časih neizogibno potreben krajevni ogled.

Stranka je lahko še tako zgovorna, vendar ne more razložiti, kje in zakaj gre meja na onem kraju, kjer je nasprotnik posekal smreko. Na licu mesta pa se to lahko vidi na prvi pogled.

Ker je naravno nemogoče, da bi stranke prinesle dotični kos sveta s seboj, ga morajo torej posredniki iti pogledat na lice mesta, če ga hočejo videti.

To je pa mogoče na dva načina:

1. Kadar se ob naznanitvi zadeve ne vrši poravnava razprava takoj, ampak se stranke vabijo na poseben dan, je med tem časom možno in seveda dopustno, da si posredniki ob ugodni priliki, mimogrede, ali pa tudi nalašč, pogledajo dotični svet — brez vabila strank, vendar ni nedopustno, da katera stranka posredniku ali posrednikom na licu mesta razkaže, kar hoče. To je prostovoljni osebni ogled posrednikov samih. Za tak prostovoljni ogled ne sme nihče zahtevati zamudnine (odškodnine).

2. Povsem drugačna je stvar, ako pri poravnalni razpravi stranke, ali vsaj ena stranka zahteva ogled na licu mesta, to je uradni posredniški ogled.

Tak ogled je dopusten, ker služi zgolj za pojasnitev zadeve, vendar je razločevati dva slučaja, in sicer:

a) kadar se tak ogled (zaradi bližine) lahko izvede brez stroškov, je ogled dopusten brez daljnih okoliščin, in ga je vselej izvesti, če se zdi potreben, o čemer imajo odločiti posredniki po svojem preudarku;

b) kadar pa je krajevni ogled združen s stroški, se tak ogled ne sme opraviti poprej, temveč le tedaj, kadar stranke (ena ali obe) v naprej založite ogledne stroške (Kr. §§ 19, 33; Kor. §§ 18, 32; Gor. §§ 19, 33; Št. §§ 18, 32).

Glede dokazov navaja zakon samo eno, a le navidezno izjemo in sicer glede zvedenca zemljermerca.

§ 11. (= člen I. § 1. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59) namreč določa: „O poravnava, s katerimi se prenese lastnina na zemljiškoknjižno vpisane nepremičnine ali njenih delov ali se izpremeni zemljiškoknjižno telo, mora posredništvo poročati merskemu uradniku.“

K poravnalni razpravi se sme privzeti (torej povabiti) v takih primerih, da načrta nepremičninske meje, na predlog strank zvedenec, ki je pooblaščen sestaviti in poveriti geometrske (situacijske) načrte (Kr. § 10, Kor. § 9, Gor. § 10, Št. § 9).

Tukaj se torej v resnici zvedenec ne kliče za dokaz, ampak samo v ta namen, da sam — na licu mesta vidi, kako so se stranke poravnale, in da sklenjeno poravnavo prenese na papir (mapo) za ure-

ditev zemljiške knjige, ker se po predpisih vsaka zemljiška in zlasti merna sprememba mora v soglasje spraviti z zemljiško knjigo in mapo, ki je sestavni del zemljiške knjige (§ 123. točka 5. obč. zemlj. zakona, naredba pravos. min. 29. nov. 1886, drž. z. št. 49, itd.).

Seveda če je zemljemerec na licu mesta, se mu smejo staviti vprašanja zaradi potrebnih pojasnil z ozirom na navedbe strank o mapni meji in njeni razliki med užitvalno mejo.

Če se na priliko sporni svet poravnanim potom med strankami razdeli, bo to razdelitev merec izmeril in prenesel na mapo. V težavnejših slučajih je vedno umestno, da je merec navzoč že pri poravnavi, da se preprečijo nadaljni prepiri o tem, kako ste se stranki v resnici poravnali in kako je poravnavo razlagati.

VII. Uspeh poravnave razprave.

Uspeh poravnave razprave je ali ta, da se poravnava ni dosegla, ali pa, da se je dosegla.

1. Zapis uspeha poravnave razprave.

Za civilne zadeve zakon nikjer ne določa, ali in kako je zapisati, če se poravnava ne doseže, zlasti ne določa, da se sme neuspeh poravnave zapisati v uradni knjigi. Potreba pa je neizogibna, da posredniki zapisujejo tudi neuspele slučaje poskušanih poravnav in v letni izkaznici izkazujejo vse število naznanjenih poravnavnih slučajev, uspešnih in neuspešnih.

Kjer se vodi poseben poslovni zapisnik, je mogoče podatke posneti iz njega. Tak zapisnik pa se vodi pri razmerah naših občin le redkokje ali ga sploh ne bo. Zato ne preostaja nič drugega, nego v uradni knjigi zaznamovati tudi one slučaje, kjer se poravnava ni dosegla. V takem slučaju se v razpredelku o vsebini poravnave zapiše: brezuspešna.¹⁾

Pač pa določa zakon, da se ima vsebina dosežene poravnave dobesedno zapisati v uradno knjigo, poravnava se mora strankama dobesedno prečitati, in pripomniti, da se je to zgodilo; poravnavo morajo podpisati: a) vsi pri poravnavi razpravi poslušajoči zaupniki (najmanj dva) in b) vse pri razpravi udeležene stranke.

Če bi se ena stranka končno premislila in podpis odrekla, bi bila poravnava, najsi bi jo podpisali vsi ostali udeleženci, neveljavna in ne bi tvorila izvršbenega naslova (Kr. § 26), in bi se nasprotna stranka tudi ne mogla pozneje pred sodiščem sklicevati nanjo (Kr. §§ 22, 26; Kor. §§ 24, 25; Gor. §§ 25, 26; Štaj. §§ 24, 25; čl. 1 § 8, drž. zakona iz leta 1907).

Pri ustanovitvi (zapisu) poravnave mora posredništvo paziti na to, da se prevzete obveznosti natančno določijo tako glede glavničnega zneska (pri denarnih terjatvah), kakor tudi glede obrestnega

zneska, glede plačilnih rokov in drugih poravnavnih pogojev, in da se poravnava doseže in zapiše tudi glede zneska morebitnih stroškov (Kr. § 21, Kor. § 20, Gor. § 21, Št. § 20).

Kaj mora vse obsegati zapis poravnave v glavni knjigi, je označeno v poglavju o uradnih knjigah.

Če je poravnava zapisana in podpisana po vseh udeležencih, tedaj je treba še preudariti:

a) ali je poravnava že veljavna s podpisom brez vsakega višjega odobrenja, t. j. če ni treba višjega (sodnega) odobrenja;

b) ali je sodno odobrenje (kakor n. pr. za nedoletnike, varovance in oskrbovance) potrebno.

V slučaju potrebe sodnega odobrenja je naknadno predložiti celo poravnavo, in sicer, ker uradne knjige ne kaže pošiljati na sodišče, v posebnem uradnem odpravku za sodišče, kateri odpravek potem hrani sodišče v svojih spisih in posredništvu pošlje odlok o odobrenju.

Ali je 1. sodno odobrenje potrebno, 2. ali ni potrebno in 3. ali je tisto izkazano, je posvedočiti v uradni knjigi, v katero svrhu kaže dotični razpredelek 6 s svinčnikom razdeliti na tri dele (1. potrebno, 2. nepotrebno, 3. izkazano) in se potem izkaz označi samo z navpično črto (|), v slučaju nepotrebnosti odobrenja pa s piko (·) (Kr. § 22, Kor. § 21, Gor. § 22, Štaj. § 21).

V kazenskih zadevah je že obstoječa uradna knjiga uravnana tako, da se zapiše v njo uspela ali neuspela razprava. V civilnih zadevah bi bilo uradno knjigo enako razpredeliti in opustiti posebni razpredelek: podpis strank.

2. Razprava je brezuspešna:

a) kadar ste stranki prišli in se vkljub uvedeni razpravi poravnava ne da doseči;

b) ako ena (ali nobena) stranka ne pride k razpravi.

Posredništvo mora v slučaju sodno doposlane zadeve sodišču tekom treh dni po razpravi naznaniti brezuspešnost poravnave, ker se potem vrši sodna obravnava (Kr. § 29, Kor. § 28, Gor. § 29, Štaj. § 28).

Ako pa se poravnava doseže, ima posredništvo sodno vlogo obdržati in samó naznaniti dosego poravnave in sicer kar na sodni vlogi istotako tekom treh dni. (Kr. § 29, Kor. § 28, Gor. § 29, Štaj. § 28).

Ako je stranka zadevo naznanila ustmeno ali pismeno naravnost pred posredništvom, ji je dati (na zahtevo) potrdilo, ki mora obsegati:

1. imena strank; 2. navedbo, kdaj in kje je bil storjen prestop; 3. dan naznanitve zadeve pred posredništvom; 4. dan brezuspešne razprave in sicer zato, da žaljenec lahko zahteva takojšno razpravo pred

¹⁾ Občinska Uprava 1913, stran 62, odgovor na vprašanje št. 62, sicer pravi, da se v uradne knjige ne smejo pisati naznanila ali prošnje strank za posredovanje; toda ta nauk pač uči, da ni zapisnikov o naznanitvah pisati v uradno knjigo, ampak posebej.

sodiščem, in sodišče že iz pofrdila posname, če ni zadeva zakasnela.¹⁾

Kadar je več sodnikov in enako tudi posrednikov, je zaradi reda treba, da eden razpravo vodi, ostali pa stavijo v slučaju potrebe vprašanja. Pri posrednikih pa ta zadeva ni tako natančna, ker se posvetovanje vrši neposredno s strankami. Razpravo za poravnalni poskus pri skupnem posredništvu več občin vodi, kakor vse druge posredniške posle, načelnik ali njegov

namestnik, sicer pa najstarejši ali najspretnejši zaupnik po medsebojnem dogovoru, ali pa župan, kadar je sam zaupnik (Kr. §§ 5, 15; Kor. §§ 3, 4, 14; Gor. §§ 5, 15; Štaj. §§ 3, 4, 14). Sicer pa je prepuščeno občinskemu zastopu, izvoliti izmed zaupnikov (posrednikov) načelnika in njegovega namestnika. Kadar pa občinski zastop tega ne stori (ne izvoli načelnika), vodi na Kranjskem načelnikove posle župan ali njegov namestnik (§ 5.) (Datje prih.)

Odtujevanje kmetijskih in gozdarskih zemljišč ob času vojske.

(Dr. L. F.)

Razkosavanje zemljišč se je pri nas v zadnjih letih precej razpaslo. Špekuliralo se je z zemljišči vse vprek. Z izbruhom vojne se je bilo bati, da špekulacija s posesti zavzame še širši obseg. Razni prekupci so položaj jako hitro spoznali. Že so hodili okrog, begali ljudstvo z raznimi izmišljenimi novicami ter izrabljajoč izredne razmere hoteli delati s svojimi škodljivimi kupčijami mastne dobičke. Da se to prepreči, treba je bilo pravočasno v tej zadevi odredb. S tem se seveda prodaje zemljišč še ne prepreči popolnoma, toda škodljivo delo prekupcev se vsaj otežkoči in omeji. Kot mnoge druge stvari, uredila se je tudi ta zadeva s cesarskim ukazom in sicer z dne 9. avgusta 1915, drž. zak. št. 234.

Določila tega ukaza so važna tako za naše župane, kot tudi za druge naše naročnike. Oglejmo si jih tedaj nekoliko natančneje!

Za katera zemljišča veljajo določila tega ukaza?

Določila ukaza veljajo v splošnem, dokler trajajo izredne razmere, za vsa zemljišča, ki so namenjena kmetijskemu ali gozdarskemu obratu. Prenos takega zemljišča je v zmislu § 1. zgoraj omenjenega ukaza dovoljen le s privolitvijo v to pristojne komisije. Isto velja tudi za zakup na več nego deset let. Izvzeta so sledeča zemljišča:

I. zemljišča, ki so vpisana v deželno desko, železniško ali rudniško knjigo t. j. veleposestva in zemljišča, ki so last železniških ali rudniških družb;

II. zemljišča, ki leže v okolišu občin, ki imajo pretežno mestni značaj in katere je ministrstvo kot take označilo. Justično ministrstvo je določilo z ukazom z dne 17. julija 1916, drž. zak. št. 227, da na Kranjskem za zemljišča v sledečih občinah predpisi imenovanega ukaza ne veljajo: Ljubljana, Škofja Loka, Železniki, Kočevje, Idrija, Kranj, Tržič, Novo Mesto in Kamnik; na Štajarskem (navedem samo one, v katerih bivajo Slovenci): Celje, Ormož, Konjice, Maribor, Ptuj, Radgona, Brežice, Breg pri Ptuj, Rogatec, Rogaska Slatina, Šoštanj, Laško, Vitanje, Slovenska Bistrica, Slov. Gradec; na Koroškem: Celovec, Pliberk, Feldkirchen, Breže, Št. Vid, Špital, Beljak, Velikovec in Volsberg; na Primorskem pa: Trst, Koper, Červinjan, Krmin, Gorica, Gradiška, Gradež, Mali Lošinj, izvzemši katastralno občino Čunski, Sušak in Unije, Tržič, Piran, Pulj, Rovinj in Voloska-Opatija;

III. zemljišča onih posestev, ki očitvidno presegajo izmero kmetskega posestva.

Pritrditve komisije ob priliki prenosa ali dajatve v zakup ni potreba poleg navedenih slučajev tudi, če je

- a) sodišče ali upravno oblastvo odobrilo pravno opravilo na podlagi že obstoječih predpisov;
- b) če se rabi zemljišče:
 - 1) za oboroženo moč;
 - 2) za javne zavode;
 - 3) za promet (t. j. ceste, železnice itd.);
 - 4) za zgradbo hiš z vrtovi;
 - 5) za obrtne in industrijske namene;
- c) če se je pravno opravilo sklenilo med zakonci, nevesto in ženinom ali med sorodniki in posvaščenci v ravni vrsti ali do 4. kolena stranske vrste.

V vseh drugih slučajih je za prenos lastnine treba izposlovati pritrditve pristojne komisije. Če se to ne zgodi, ali če prenosu komisija ni pritrdila, je pravno opravilo neveljavno. Zemljeknjižni prošnji za vpis lastnine se mora pri zemljiščih, ki potrebujejo pritrditve komisije, priložiti vedno tudi pritrdilo komisije. Brez te priloge se mora zemljeknjižna prošnja zavrniti.

¹⁾ Zadeve zaradi žaljenja časti se morajo naznaniti po § 530 k. z. v 6 tednih po zaznanju ali pri sodiščih ali pri posrednikih (Kr. § 31, Kor. § 30, Gor. § 31, Štaj. § 30).

Z dnem vlozbe zadeve pred posredništvom se pretrga zastaranje do dneva, ko se je določila pravna poravnava ali se je potem že v resnici brezuspešno vršila ali pa je ostala brezuspešna vsled izostanka ene ali obeh strank.

Ako se je prva oz. prejšnja razprava pred posredniki preložila (kar je dopustno samo tedaj, če preložitev predluge ali s predlogom soglašate obe stranki) (Kr. 29, 1. odst. 1.) takrat je zastaranje pretrgano do dneva preložene (zadnje) razprave (člen II, § 4, drž. z. z dne 27. febr. 1907, drž. z. št. 59).

Katere komisije so pristojne?

Odločevati, se li zemljišče sme prodati ali dati v zakup, imajo komisije za promet zemljišč. Taka komisija se mora ustanoviti pri vsakem okrajnem sodišču in ima sledeče člane:

- 1) predstojnika okrajnega sodišča ali po njem imenovanega sodnika kot predsednika;
- 2) zastopnika političnega okrajnega oblastva;
- 3) župana občine, v kateri zemljišče leži, ali po njem imenovanega namestnika;
- 4) zastopnika c. kr. kmetijske družbe.

Pristojna je ona komisija, v katere okolišju zemljišče leži.

Komisije sklicuje predsednik. Za sklepčnost je potreba, da sta navzoča vsaj predsednik in en član komisije. Odločbo mora komisija izdati kolikor mogoče kmalu. Če se prenosu pritrđi, ni zoper odločbo pravnega pomočka (rekurza), v nasprotnem slučaju pa je zoper odklonilno odločbo možna pritožba na deželno komisijo za promet zemljišč. Tako pritožbo je oddati predsedniku okrajne komisije; najkasneje v 3 dneh mora ta pritožbo poslati deželni komisiji.

Deželna komisija je ustanovljena v kraju političnega deželnega oblastva (n. pr. na Kranjskem v Ljubljani) in ima sledeče člane:

- 1) predsednika dež. sodišča ali po njem imenovanega namestnika kot predsednika;
- 2) zastopnika deželne vlade;

- 3) zastopnika dež. odbora;
- 4) zastopnika c. kr. kmetijske družbe.

Kedaj se prenos lastnine dovoli?

Če je dokazano, da bo zemljišče kupec sam obdeloval in se tisto prodaje brez posredovanja oseb, ki hočejo imeti pri tem dobiček, ali ako se posestvo namerava porabiti za povečanje kmetijskih ali kočarskih posestev, tedaj komisija prenosa ne sme zabraniti.

Isto velja tudi tedaj, če po prodaji posameznih delov posestvo še vedno ostane kmetско posestvo in če prodana zemljišča niso deli glavnega kmetijskega ali gozdarskega obrata. Kadar pa komisija spozna, da kupec hoče pridobiti posestvo le v ta namen, da bi ga z dobičkom prodal naprej, ali da bi ž njim povečal veleposestvo, ali si s tem ustanovil svoj lastni lovski okoliš, tedaj pod nobenim pogojem ne sme dovoliti prenosa. Dajatev v zakup je preprečiti zlasti tedaj, če se vidi, da se stranki na ta način hočeta ogniti določilom tega zakona.

Kazenska določila.

Kazenska pravica pristoji predsedniku komisije za promet zemljišč. Tistega, ki poda neresnične ali nepopolne podatke z namenom, da se ogne določilom cesarskega ukaza, ima predsednik pravico kaznovati z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Proti določitvi kazni po predsedniku okrajne komisije je dopustna pritožba na predsednika deželne komisije za promet zemljišč. Zoper njegovo odločbo ni pravnega pomočka. Za postopanje so veljavna določila o kazenskem postopanju pri političnih oblastvih.

Pokladanje žita in mlinskih izdelkov.

Ker je uvoz iz inozemstva vsled vojne zelo otežkočen, moramo z zalogami domačega žita zelo štediti. Skrb za vsakdanji kruh velewa, da moramo pokladanje žita in mlinskih izdelkov živini kolikor mogoče omejiti. Že lani je bilo pokladanje žita in mlinskih izdelkov utesneno. Z ministrskim ukazom z dne 15. julija 1916, drž. zak. št. 220, so pa bila izdana nova določila, ki uravnavajo pokladanje žita in mlinskih izdelkov.

Ker je letos vsled cesarskega ukaza z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176, zaseženo tudi proso, koruzni storži, mešanica in grašica, je bilo treba uravnati tudi pokladanje teh poljskih pridelkov.

Po novem ministrskem ukazu smejo kmetovalci in drugi lastniki živine pokladati živini: 1. zadnje žito, 2. oves, 3. koruzo, 4. koruzne storže, 5. ječmen, 6. grašico, 7. proso in 8. mešanico.

Pokladanje teh pridelkov pa je dovoljeno samo v izmeri, ki jo določa ministrski ukaz.

Ker je za županstva neobhodno potrebno, da natančno poznajo tozadevne predpise, navajamo v naslednjem, kolikor mogoče pregledno, koliko se sme od navedenih poljskih pridelkov pokladati živini.

1. Zadnje žito.

Zadnjega žita se pri mlačvi in čiščenju ne sme dobivati več kakor 5% primlatene skupne množine.

Pokladanje zadnjega žita ni omejeno. Kmetovalec sme toraj vse dobljeno zadnje žito pokladati živini.

2. Oves.

Lastniki konj smejo za vsacega konja porabiti povprečno 1 kg ovsa (čistega, mešanega, zdrobljenega) na dan. — Drugi živini, kakor konjem, kmetovalci iz svojih pridelkov ne smejo pokladati ovsa.

3. Koruza.

Koliko koruze lastnega pridelka smejo kmetovalci pokladati svoji živini, določijo politična deželna oblastva. Za Kranjsko izmera še ni določena.

4. Koruzni storži.

Kmetovalci smejo v svojem obratu neomejeno pokladati storže, ki jih dobe pri robkanju koruze.

Za druge namene, kakor za pokladanje, se koruzni storži ne smejo porabljati. Koruznih storžev se torej tudi ne sme porabljati za kurivo.

5. Ječmen.

Ječmena lastnega pridelka smejo kmetovalci svoji živini pokladati največ eno četrtino tiste mno-

žine, ki ostane od skupnega pridelka po odbitku potrebnosti semenja. V to množino pa se mora vračunati vse zadnje žito, ki se je dobilo pri mlačvi in čiščenju ječmena.

6. Grašica.

Od grašice, ki so jo pridelali kmetovalci sami, smejo porabiti največ dve tretjini za semenje in za pokladanje lastni živini.

7. Proso.

Koliko prosa lastnega pridelka smejo kmetovalci pokladati svoji perutnini, določijo za vsako deželo posebej politična deželna oblastva. Za Kranjsko dotična določila dosedaj še niso bila izdana.

8. Mešanica.

Kmetovalci, ki so v svojem obratu pridelali mešanico, jo smejo pokladati svoji živini, v kolikor je ne potrebujejo za semenje. Ta predpis velja za vse mešanice žita izvzemši napolico.

Prepovedano pa je, umetno napravljati mešanico z mešanjen žita in sočivja. Umetno napravljene mešanice zapadejo v prid državi.

* * *

Kmetovalci, ki ne porabijo vse dovoljene množine žita za pokladanje in za semenje, morajo preostale množine ponuditi vojnemu prometnemu zavodu za žito. Pravna opravila, ki greše zoper ta predpis, so neveljavna. Kmetovalci torej tiste množine žita, ki je niso porabili za pokladanje živini, ne smejo prodati drugim kmetovalcem ali lastnikom živine, temveč jo morajo oddati izključno samo prometnemu zavodu za žito.

Prometni zavod za žito odkáže od kmetovalcev nakupljene množine zadnjega žita, mešanice, koruznih storžev in grašice centrali za krmila na Dunaju.

Prometni zavod odkáže nadalje centrali za krmila od množine, ki jo vsak mesec nakupi, in sicer ovsu 15°/_o, krmilnega ječmena 10°/_o, koruze 10°/_o in prosa 10°/_o.

S prevzetimi množinami zadnjega žita, ovsu, koruze, koruznih storžev, ječmena, grašice, prosa in mešanice razpolaga centrala za krmila po navodilih kmetijskega ministrstva. Kmetijski minister določi, koliko ovsu in ječmena pride vsak mesec na posamezne dežele. Na vsako deželo odpadajoči kontingent se izroči deželnim poslovalnicam za krmila. Kot deželna

poslovalnica za krmila na Kranjskem posluje pri deželnem odboru ustanovljena centrala za krmila.

Deželne poslovalnice se morajo pri razdelitvi ovsu v prvi vrsti ozirati na potrebnost lastnikov licenciranih zasebnih žrebcev in na potrebnost konj, ki se uporabljajo v rudniških in poštnih podjetjih.

Če je zaloga ovsu zadostna, se smejo primerne množine odkazati za licencirane plemenske bike. — Kolikor še ostane ovsu se odkáže tistim posestnikom konj, ki sami niso pridelali ovsu.

Za pokladanje živine se smejo porabljati slednjič tudi otrobi.

Glede otrobov določa ministrski ukaz naslednje:

Otrobi, ki odpadejo od tistega žita, ki ga smejo kmetovalci porabiti za živež pripadnikov svojega gospodarstva (člani rodbine, prevžitkarji, posli in delavci), ostanejo kmetovalcem za krmiljenje.

Z vsemi ostalimi otrobi in z drugimi žitnimi odpadki razpolaga centrala za krmila po navodilih kmetijskega ministrstva. Glede porabljenja in porazdelitve teh otrobov velja naslednje načelo:

Kmetovalci, ki so oddali prometnemu zavodu za žito pšenico ali rž, imajo pravico do polovice tiste množine otrobov, ki ustreza po predpisih za semljenje oddanemu žitu. Kadar oddajajo kmetovalci žito prometnemu zavodu, dobijo od zaupnika tega zavoda potrdilo, ki je v njem v številkah navedena tista množina otrobov, ki jim gre. Kmetovalec mora te otrobe prevzeti najkasneje tekom treh tednov od tistega dneva naprej, ko mu jih nakaže centrala za krmila, oziroma deželna poslovalnica za krmila, sicer izgubi pravico.

Otrobe, ki gredo kmetovalcem, imenujemo dolžnostne otrobe, preostale otrobe pa proste.

Kako se odkazujejo dolžnostni otrobi in kako se razdele prosti otrobi, določi kmetijski minister.

Lastniki živine, ki ne porabijo dolžnostnih ali odkazanih otrobov v svojem obratu, jih smejo prodati samo centrali za krmila, ne pa tudi drugim osebam ali zavodom. Pravna opravila, ki greše zoper ta predpis, so neveljavna.

Prestopki zoper predpise ministrskega ukaza z dne 15. julija 1916, drž. zak. št. 220, kaznujejo politična okrajna oblastva z denarnimi kaznimi do 2000 K ali zaporom do treh mesecev, v obtežljivih okoliščinah z denarnimi kaznimi do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev. Ako stori prestopnik obrtnik, se mu lahko tudi odvzame za kazen obrtna pravica.

O pasjem davku.

(Deželni koncipist V. Polak.)

Na podstavi kranjskega deželnega zakona z dne 13. decembra 1868, dež. zak. št. 4 iz l. 1869, ima vsaka občina v mestih in na deželi pravico, vpeljati davek od psov. Ta davek se pobira za vsakega psa, izvzemši samo tiste pse, ki so za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni, in sicer

po 2 K do 6 K na leto, v glavnem mestu Ljubljani pa do zneska 8 K in to od tistega, čegar je pes. Ta denar pride v občinsko blagajno.

Poklican, da sklepa o uvedbi pasjega davka je občinski odbor, ki ima pri tem tudi določiti višino davka, seveda v mejah, kakor jih določa ime-

novani zakon, torej ne pod 2 K in ne nad 6 K, odnosno v Ljubljani ne nad 8 K na leto. Sklep občinskega odbora je na običajni način razglasiti in po preteku 14 dnevne pritožbene dobe z morebitnimi pritožbami vred naznaniti deželnemu odboru.

Merodajni za uvedbo pasjega davka so poleg finančnih, predvsem zdravstveno policijski oziri, ker je ta davek primerno sredstvo, da se število psov preveč ne razmnoži in se s tem obranimo nevarnosti pasje stekline. Ob tej priliki naj pripomnim, da tistim občinam, ki so enkrat sklenile, da se ima po njih ozemlju pobirati pasji davek, tega sklepa poslej ni treba vsako leto iznova ponavljati, ker ostane tozadevni pravomočni sklep v občini toliko časa v veljavi, dokler se s poznejšim pravomočnim sklepom izrecno ne izpremeni ali celo odpravi.

Kako bo torej županstvu postopati pri predpisu in pobiranju pasjega davka? Ker se ta davek plačuje vsako leto in se krajevne razmere, ki so bile merodajne za oprostitev davka, lahko že tekom istega leta izpremene, je treba, da občina vsako leto iznova določi, odnosno pregleda število tistih posestnikov, katerih posestva je smatrati za samotno ležeča in ki so po smislu § 2. napominanega zakona prosti pasjega davka. V ta namen je izdati pričetkom vsakega leta poseben razglas, v katerem je pozvati vse lastnike psov, da v določenem času (na pr. do konca meseca januarja) plačajo pasji davek odnosno da doprinesejo tista dokazila, na podlagi katerih zahtevajo oprostitev davka po smislu zakona. Če je na pr. občinski odbor v l. 1916 sklenil, da se ima pobirati v občini davek po 4 K od psov, se bo tozadevni razglas glasil lahko takole:

Razglas.

V smislu sklepa tukajšnjega občinskega odbora z dne 6. januarja 1916 se vsi lastniki psov v občini pozivljejo, da do konca meseca januarja t. l. plačajo pri županstvu za leto 1917 davek po 4 K od vsakega psa.

Tisti občani, zlasti posestniki novih hiš, ki so jim psi za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni, imajo to dejstvo v svrhu oprostitve davka po smislu § 2. zakona z dne 13. decembra 1868, dež. zak. štev. 4 iz l. 1869, v zgoraj navedenem roku županstvu naznaniti. Na poznejše prijave oziroma pritožbe se ne bo oziralo.

Županstvo, Osoje, 2. januarja 1917.

Razglas naj ostane potem nabit na občinski deski najmanj 14 dni. Tudi ne bo odveč, če se razglas čez teden dni še enkrat občanom javno prečita.

Ako kateri izmed lastnikov psov, ki dosedaj ni bil prost pasjega davka ter tudi ni zahteval v določenem roku oprostitve po smislu gorenje postave, tega davka ne plača, bo županstvo imenovani znesek od njega izterjalo. V ta namen bo dotičniku najprej poslali poseben plačilni nalog s

pravilnim pravnim poukom glede nadaljne pritožbe, ki gre, kakor znano, proti nalogu županstva na občinski odbor. (Kakšen je pravilen plačilni nalog, nadalje kedaj postane tisti pravomočen in kako je županstvu potem postopati, povedano je v članku „Izterjevanje denarjev od občanov za javne občinske potrebe“ v prvi in drugi številki letošnje „Občinske Uprave“.) Pripomnim, da bi bilo nepravilno, ako bi županstvo takoj po preteku roka, določenega v javnem razglasu za vplačilo pasjega davka, proti zamudnemu občanu pričelo z eksekucijo, kajti splošnega poziva v razglasu ni mogoče smatrati za veljaven izvršilni naslov. Prisilno izterjevanje se more namreč pričeti šele na podlagi pravomočnega plačilnega naloga.

Kedaj je smatrati kako posestvo kot samotno, o tem zakon sam ne pove ničesar. Določiti bo to torej od slučaja do slučaja posebej in sicer gre o tem sklepati v prvi vrsti občinskemu odboru. Proti sklepu občinskega odbora je vselej dopustna pritožba na deželni odbor, ki razsoja glede tega v zadnji inštanci. Pri presojanju, je-li kako posestvo smatrati kot samotno ali ne, bo pač vpoštevati krajevne razmere kakor tudi v arnostne ozire sploh. Zakon tudi ne pravi, da morajo biti psi-varuhi priklenjeni, iz česar je sklepati, da so po zakonu davka prosti tudi psi-čuvaji, ki niso priklenjeni. Nikjer tudi ni rečeno, da sme imeti posestnik na samotni, posebno, če ima veliko posestvo, samo enega davka prostega psa; ima jih tudi lahko več, če namreč eden za varstvo celega posestva ne zadostuje. O tem bo v vsakem posameznem slučaju sklepati občinskemu odboru. Samoposebi umevno je, da lovski psi, ki jih rabijo lovci za izsleditev in preganjanje divjačine, ne spadajo v vrsto psov-varuhov in da lovci ne morejo zahtevati oprostitve davka, četudi so jim psi neobhodno potrebni. Drugače seveda, če rabi lovec svojega lovskega psa obenem za čuvaja svojega samotnega posestva. Nadalje tudi ni mogoče pastirske pse po besedilu zakona oprostiti davka.

Tisti posestniki, ki so bili že dosedaj prosti pasjega davka, ostanejo, dokler se razmere ne izpremene, tudi vnaprej prosti. Vender pa je radi olajšanja županskega uradovanja in sploh radi evidence potreba, da se med drugimi občani tudi ti začetkom vsakega leta zglase pri županstvu in si eventualno dajo oprostitev iznova potrditi.

Posestniki hiš, ki so si med letom oskrbeli pse, morajo to nemudoma naznaniti županstvu, ki potem zadevo predloži občinskemu odboru v sklepanje, so li dani pogoji za oprostitev davka ali ne. O sklepu občinskega odbora je stranko vselej pismeno obvestiti s pripombo, da bi bilo morebitno pritožbo na deželni odbor vložiti tekom 14. dni od dneva vročitve, in sicer pri županstvu.

Kaj je storiti, če si kateri izmed posestnikov v roku, določenem v javnem razglasu ne izposluje oprostitve davka; ali sme občin-

ski odbor njegovo pozneje vloženo tozadevno prošnjo zavrnuti? V tem pogledu bo razločevati med starimi posestniki, ki so bili že dosedaj prosti davka, in novimi t. j. takimi, ki šele prvič prosijo za oprostitev. Da stari posestniki, dokler ostane (samotni) značaj njihovega posestva neizpremenjen, ne izgube po zakonu zajamčene davčne prostosti, če so n. pr. zamudili rok za zglastev, je jasno. Drugače pa bo postopati z novimi prošnjami za oprostitev. Že zgoraj smo rekli, da je radi nujne evidence psov in trdnega reda v občinskem uradovanju potrebno, da se sploh vsi lastniki psov v določenem roku zglaste pri županstvu, kajti le na ta način je mogoče, da se stvari, tihoče se pasjega davka v občini, rešijo najkasnejše do konca februarja vsakega leta. Občini je tako postopanje tudi v denarno korist, ker pobere prej ta davek. Kdor je tedaj že začetkom leta imel psa, pa ga kljub dvakratnemu pozivu županstva ni naznanil, gotovo nima pravice pritoževati se, če se občina na njegovo poznejšo prošnjo za oprostitev ne ozira. Kakor hitro torej županstvo izve za njegovega psa, ima dotičnega občana potom pravilnega plačilnega naloga pozvati, da plača predpisani davek. Ako bi se ta proti nalogu županstva potem pritožil oziroma vložil prošnjo za oprostitev davka, je občinski odbor (nikoli pa ne župan sam!) upravičen tisto zavrnuti kot

prepozno vloženo, ne da bi se sploh spuščal v presojo, so li razlogi, ki jih navaja, utemeljeni ali ne. To pa seveda samo za dotično davčno leto! V novem letu pa mora občinski odbor, četudi zamudni občan, ki se je v preteklem letu skliceval na postavno zajamčeno oprostitev davka, sedaj vnovič take prošnje ni vložil, njegovo zadevo v meritornem oziru presoditi, to se pravi, sklepati o tem, je li posestvo prosilčevo smatrati za samotno ali ne. O sklepu občinskega odbora bo nato stranko vselej pismeno obvestiti s potrebnim pravnim poukom.

Rekli smo torej, da se občinskemu odboru na prošnje zamudnih občanov med letom ni treba ozirati. Le v tem slučaju bi bil občinski odbor tudi med letom dolžan sklepati glede oprostitve davka, in sicer še za tisto leto, ako je prosilec dobil psa med letom. Tudi sme občinski odbor takim občanom, ki so dobili pse med letom, davek za dotično dobo leta primerno znižati; kake pravice do znižanja davka pa občani nimajo.

Občinski odbor sme skleniti, da se dohodki iz pasjega davka odkážejo občinskemu ubožnemu zakladu (§ 31. ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883, dež. zak. št. 17.)

Iz deželnega odbora.

Zvišanje deželnih ustanovnih mest v Marijanišču in Lichtenturnovem zavodu v Ljubljani.

S pridržkom naknadnega odobrenja deželnega zbora je ustanovil deželni odbor po 30 nadaljnih sirotinskih mest v Marijanišču in Lichtenturnovem zavodu.

Deželna mlekarna v ljubljanski okolici.

V olajšanje preskrbovanja ljubljanskega prebivalstva z mlekom je deželni odbor načeloma sklenil ustanoviti v ljubljanski okolici deželno mlekarno.

Deželni šolski svet.

Kot zastopnika deželnega odbora v c. kr. deželnem šolskem svetu je določil deželni odbor deželnega odbornika dr. Vladislava Pegana in deželnega svetnika dr. Josipa Dermastio. — Deželni odbornik dr. Evgen Lampe in drž. in dež. poslanec Franc Jaklič ostaneta še nadalje zastopnika deželnega odbora v c. kr. deželnem šolskem svetu.

Deželni zdravstveni svet.

Za svoja zastopnika v deželnem zdravstvenem svetu je deželni odbor imenoval dr. Franceta Dolšaka, deželnega zdravstvenega tajnika in začasnega

vodjo deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani, in dr. Ivana Plečnika, prosectorja v deželni bolnišnici v Ljubljani.

Kranjske deželne barve.

Poziv deželnega odbora, naj se po vseh občinah na Kranjskem povodom petdesetletnice avstrijske zmage pri Kustoci razobesijo cesarske in deželne zastave, je tolmačil graški list „Grazer Tagblatt“ tako, da naj se razobesijo poleg cesarskih tudi rumeno-modro-rdeče zastave, češ, da so to deželne zastave. Na nekaterih hišah v Ljubljani so res visele rumeno-modro-rdeče zastave.

Deželni odbor je takoj ugotovil, da so rumeno-modro-rdeče barve barve kranjskih provincijalnih stanov in da imajo pravico do njih samo ti stanovi, oziroma, ker teh več ni, pravni naslednik stanov, to je deželni odbor, in da je tedaj izobešanje teh zastav popolnoma samolastno in neopravičeno. Nadalje je konstatiral deželni odbor, da so deželne barve vojvodine Kranjske belo-modro-rdeče. Deželni odbor je storil na merodajnih mestih vse potrebne korake, da se prepreči zloraba barv bivših kranjskih provincijalnih stanov in da se uradno razgiasi, da so kranjske deželne barve belo-modro-rdeče.

Na podlagi odloka ministra notranjih zadev z dne 12. avgusta 1916, št. 18.050/M. I., je odredil c. kr. deželni predsednik na Kranjskem z ukazom z dne 15. avgusta 1916, št. 5243/Mob., da se smejo do nadaljnjega rabiti od tuzemskih zastav pri slovesni manifestaciji dinastične zvestobe, državne ali deželne pripadnosti izključno le zastave z belo-rdečo, črno-rumeno barvo in v deželnih barvah. Razen navedenih tuzemskih zastav se smejo pri takih slovesnih prilikah kot doslej razobešati tudi zastave kranjskih mest. Uporabe ogrskih zastav in državnih zastav, ki so z monarhijo v zvezi, se ta odredba ne dotika. V tem ukazu je izrecno določeno tudi sledeče: „Kot deželne barve imajo veljati v odloku c. kr. ministrstva notranjih zadev z dne 23. septembra 1848, št. 2778/114, zaznamovane barve „bela-modra-rdeča“, ki se

skladajo z deželnim grbom. Raba takozvanih starih deželnih stanovskih barv „zlate (rumene)-modre-rdeče“, katere so bile po navedenem ministrskem odloku pridržane izključno le v lastno rabo deželnih stanov, kot deželnih barv zasebnikom ni dovoljena in je pod kaznijo cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, prepovedana“.

S predstoječim odlokom je osrednja vlada odločila vprašanje kranjskih deželnih barv popolnoma v zmislu stališča, katero je zavzel deželni odbor imenom dežele.

Deželni odbor je vzel v seji dne 29. avgusta 1916 odločbo osrednje vlade z zadovoljstvom na znanje.

Vprašanja in odgovori.

13. Župni urad v S.

Vprašanje:

Tu pri nas je velika zmeda pri hišnih številkah. V farni matici drugače, pri občini drugače in pri davkariji zopet drugače. Nekatere hiše imajo po dve številki in zopet narobe, kakšna številka velja za dve hiši. — Davkarija pravi, da so tiste številke prave, ki so pri njej vknjižene. Kdo je upravičen določiti hišne številke, občina ali davkarija?

Odgovor:

Glede hišnih številke je veljaven zakon o ljudskem štetju z dne 29. marca 1869, drž. zak. št. 67. Po tem zakonu (§ 7) določa hišno številko hiši, ki dosedaj še ni bila s številko zaznamovana, županstvo, ki pa mora stvar takoj naznaniti pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu, ki potem zadevo uredi tudi pri c. kr. davčnem in c. kr. zemljeknjižnem uradu. Že obstoječe hišne številke na posameznih hišah ali v celi vasi sme spremeniti samo c. kr. okrajno glavarstvo v sporazumu z davčnim in zemljeknjižnim uradom. Slučaji, da ima ena hiša dve številki, so zelo pogosti. Nastanejo pa na sledeč način. V neposredni bližini ste stali svoj čas dve hiši, katerih vsaka je morala imeti svojo številko. Prišel je gospodar, podrl nekaj zidov, nekaj napravil novih in združil obe hišici v eno hišo. Po zgoraj citiranem zakonu mora ta hiša obdržati obe številki toliko časa, da se hišne številke prilično uredi. Zmeda, da ima pri vas farna matica drugačne, davkarija drugačne in občina v svojih maticah zopet drugačne hišne številke, je nastala vsled nepravilnega in nepostavnega ravnanja ali županstva ali pa c. kr. okr. glavarstva. Lahko se je pripetilo, da je svoj čas županstvo posameznim hišam spremenilo številko brez dovoljenja c. kr.

okr. glavarstva, mogoče je pa tudi, da je glavarstvo spremembo odredilo, toda brez sporazuma s c. kr. davčnim in zemljeknjižnim uradom. Ta zmeda je na vsak način za uradovanje neprijetna in napravi lahko veliko neprilik. Župni urad ali županstvo naj se obrne na c. kr. okr. glavarstvo, pojasni zadevo in prosi ureditve hišnih številke.

14. Županstvo občine F.

Vprašanje:

Za ubožni zaklad je prejelo tukajšnje županstvo večji znesek. Koliko od tega zneska smem porabiti za tekoče potrebščine in koliko moram plodonosno naložiti?

Odgovor:

V zmislu § 33. ubožnega zakona z dne 28. avg. 1883, dež. zak. št. 17, so se smeli za tekoče potrebščine porabiti oni zneski, ki so bili za takojšnjo razdelitev nabrani ali za to namenjeni, potem globe, in sicer le-te do najvišjega zneska 40 K. Vsi drugi dohodki ubožnega zaklada so se morali plodonosno naložiti. Z zakonom z dne 17. maja 1914, dežel. zak. št. 16, se je § 33. navedenega zakona v polnem obsegu razveljavil in od tedaj naprej se v slučaju potrebe smejo za tekoče potrebščine porabiti vsi pri-spevki odnosno dohodki ubožnega zaklada.

15. Žup. obč. G. V.

Vprašanje:

V naši občini se nek javen potok vsled deževja s peskom in blatom večkrat tako zamaši, da dela zemljiščem škodo.

Kdo je dolžan potok trebiti? Ali more županstvo k trebljenju siliti, če se kdo upira?

Odgovor:

Po § 26. kranjskega vodopravnega zakona z dne 15. maja 1872, dež. zak. št. 16, je trebljenje potoka stvar tistih, katerih zemljišča so v nevarnosti ali trpe škodo. Ako dotični posestniki trebljenje opuste in vsled tega nastopi nevarnost za tujo last, smejo trebljenje opraviti drugi na račun vseh, od katerih se ima odvrniti nevarnost.

Ker je po § 28. občinskega reda za vojvodino Kranjsko občinam naložena skrb za varnost lastnine, je županstvo pristojno, da vzame v roke ureditev zadeve. Ako bi županstvo naletelo na odpor posameznih posestnikov, naj se obrne za odpomoč do c. kr. okr. glavarstva kot pristojnega vodopravnega oblastva.

Razno.

Važna rzsodba e. kr. upravnega sodišča na Dunaju. Županstvo v Č. je na podlagi pravomočnega stavbnega dovoljenja posestniku P. M. ukazalo, da ima v 8 dneh napraviti na svoji hiši snežne držaje, ker bi sicer županstvo moralo na njegove stroške tiste napraviti. Ker se P. M. vkljub raznim pismenim in ustmenim opominom ni maral pokoriti, je dalo županstvo snežne držaje napraviti, pri čemer je bilo stroškov 119 K. Proti tej terjatvi se je P. M. pritožil, toda občinski odbor kakor tudi deželni odbor sta prizivnim potom odredbo županstva odnosno dotični plačilni nalog potrdila. Sedaj pa je P. M. vložil pritožbo na c. kr. upr. sodišče na Dunaju, in navedel kot razloge, češ, da je dotični sklep obč. odbora v Č., s katerim je bila njegova pritožba proti plačilnemu nalogu županstva, zavrnjena, neveljaven, ker je sejo vodil župan, ki je bil po smislu §§ 43. in 44. obč. reda za Kranjsko sam prizadeta oseba. Po mnenju pritožnikovem je namreč dal župan držaje napraviti zgolj iz škodoželjnosti. Kot nadaljni razlog je navajal pritožnik pomanjkljivost in nepravilnost uradnega postopanja, ker se ni dognalo, je li župan ravnal prav, ker je oddal napravo snežnih držajev brez javnega razpisa ali dražbe in ker se ni ugotovilo, če je bilo sploh primerno, za hišo, kot je pritožnikova, naročiti tako drage držaje. C. kr. upravno sodišče je z rzsodbo z dne 2. junija 1916, št. 4646, pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo. Glede naziranja pritožnika, češ da je župana smatrati kot prizadeto osebo, je upravno sodišče rzsodilo, da je po § 43. obč. reda član starešinstva oziroma odbora izključen od glasovanja (odnosno župan od vodstva seje) le tedaj, kadar se sklepa o tem, je li župan odgovoren za uradne posle, izvršene od njega samega. V predmetnem slučaju pa občinski odbor, ki je nastopil kot stavbno oblastvo 2. stopnje, ni bil sklican, da razsoja o tem, je li župan odgovoren za posledice svojega poslovanja, marveč da sklepa, če je P. M. dolžan plačati znesek 119 K, ki ga je od njega terjalo županstvo kot stavbno oblastvo 1. stopnje. Da bi pa župan ne smel voditi odborove seje, v kateri se imajo presojeti stavbne odredbe županstva, tega ne določata niti občinski niti stavbni red za Kranjsko. Istotako je mnenje pritožnikovo, da bi župan po smislu § 44 obč. reda moral iti iz dotične seje, napačno, kajti zakon zahteva to le v tistih slučajih, kadar se posvetovanje in sklepanje tiče zasebnih

pravic dotičnega člana starešinstva odnosno odbora, ali drugih, njemu bližnjih oseb. Pri naročitvi držajev pa župan ni nastopil kot zasebnik, marveč kot stavbno oblastvo, torej javni občinski organ. V tem slučaju župan torej ni imel varovati kakih zasebnih interesov, temveč le vršiti dolžnosti kot javni organ.

Tudi drugi očitke pritožnikov (pomanjkljivost postopanja radi opustitve dražbe itd.) je upravno sodišče zavrnilo. Kranjski stavbni red nima namreč nikakih podrobnejših določb o tem, kako se vrše prisilne eksekucije v stavbnih rečeh, marveč pravi le, da je za to poklicana stavbna oblast sama; torej županstvo. Ravnati se je torej v tem pogledu po cesarskem patentu od 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, ki pravi, da se ima delo, ki naj se prisilnim potom opravi, izvršiti „na nevarnost in stroške zamudnika in narastli stroški izterjati od njega, ne da bi on mogel proti temu kaj ugovarjati“.

Ker zadenejo vse posledice eksekucije zamudnika samega, se ta ne more pritoževati, češ da bi da bi dotično delo sam opravil ceneje. Iz gorenjega sledi, da županstva, kadar jim je treba kako stavbno stvar izvršiti na stroške strank, niso dolžna vsako tako delo oddati potom dražbe, ker za to ni specijalnih predpisov. Glede večjih del se pa dražba vsekakor priporoča.

Za varstvo mladine. C. kr. deželni predsednik za vojvodino Kranjsko je izdal dne 20. septembra t. l. ukaz glede varstva doraščajoče mladine. Z ukazom se sicer ne bo dalo nadomestiti to, kar se je med vojsko pri vzgoji zamudilo, vendar je bilo pa nujno potrebno, da se doseže vsaj to, kar se na ta način doseči da. Ukaz velja za mladostne osebe moškega in ženskega spola, ki še niso dopolnile 17. leta svoje starosti. Takim osebam je prepovedano potepati se po 9. uri zvečer po javnih potih, cestah, logih in po drugih javnih lokalih. Vinotoče ter splošno gostilne in krčme vseh vrst smejo mladoletne osebe obiskovati le v spremstvu starišev, varuhov ali drugih nadzorovalnih oseb. Po 9. uri zvečer pa mladostne osebe ne smejo obiskovati gostiln in krčm tudi v spremstvu starišev ali drugih nadzorovalnih oseb ne. Obisk žganjetočev, javnih hiš in vlačug je tem osebam sploh prepovedan. Obisk kinematografov je mladostnim osebam dovoljen le tedaj, če so predstave izrecno pripoznane, da so primerne

mladini, in če se končajo pred 8. uro zvečer. Javno tobak kaditi ali kvartati v javnih lokalih ali javnih krajih je mladostnim osebam prepovedano. Mladostnim osebam, ki se zasačijo, da kade ali kvartajo, morajo varnostni organi odvzeti tobak in vse druge priprave za kajenje ali kvartanje in jih izročiti najbližji vojaški sanitetni napravi, da se razdele med bolne ali ranjene vojake.

Mladostne osebe, ki se zoper ta ukaz pregreše, se izroče, če še niso stare 14 let, domačemu kaznovanju. Če pa tega kaznovanja ni, se izroči taka oseba varnostnim oblastim, da jih kaznujejo. Osebe, ki so 14 leto že dovršile, se kaznujejo po cesarskem ukazu iz l. 1854. ali po ministrskem ukazu iz l. 1857. Obrtniki, ki so po tem ukazu prepovedane stvari prodajali mladostnim osebam, se kaznujejo po določbah obrtnega reda, druge osebe pa, ki so se na katerikoli način pregrešile proti ukazu, bodisi da so dajale mladostnim osebam potuho ali se z zanemarjenjem svojih dolžnosti pregrešile, kaznujejo politična okrajna oblastva po že omenjenem cesarskem ukazu iz l. 1854.

Promet s prešiči. V zadnjem času se je opazilo, da razni prekupci izvažajo iz dežele velike množine prešičev. V deželi sami bi lahko nastalo vsled tega veliko pomanjkanje masti, tako za civilno prebivalstvo, kot tudi za vojaštvo. Da se to prepreči, izdala je c. kr. deželna vlada za Kranjsko ukaz, ter odredila, da se določila glede izdajanja živinskih potnih listov raztegnejo tudi na promet s prešiči. Živinske potne liste za prešiče izdajajo županstva, za one prešiče, ki se nameravajo peljati iz dežele, pa c. kr. okr. glavarstva, ki pa morajo imeti za vsak posamezen slučaj dovoljenje od c. kr. deželne vlade.

Važno je pa nadalje tudi to, da se bo promet s prešiči v deželi sami vredil tako, kot promet z govejo živino. Nakupovalo jih bo deželno mesto za dobavo goveje živine ter jih po načrtu, ki se ima v kratkem pri deželni komisiji napraviti, oddajalo konsumentom.

IV. avstrijskega vojnega posojila se je podpisalo na Kranjskem 39,874.485 K in sicer:

1) Kranjska deželna banka	5,661.800 K
2) Zadrúžna zveza v Ljubljani	3,156.925 "
3) Ljudska posojilnica	152.000 "
4) pri Avstro-ogrski banki	6,945.800 "
5) " Ljubljanski kreditni banki	10,150.700 "
6) " Jadranski banki	1,492.400 "
7) " Prometni banki	3,566.900 "
8) " Kreditnem zavodu	3,132.100 "
9) " Češki industrijalni banki	1,559.300 "
10) " c. kr. davčnih uradih	1,351.750 "
11) " poštne uradih	2,625.910 "
12) potom c. kr. deželne vlade v Ljubljani pri poštno-hranilničnem uradu na Dunaju	78.900 "

Deželna samostojna naklada na porabo piva se ne pobira več od 1. septembra 1916 dalje. S cesarskim ukazom z dne 27. avgusta 1916, drž. zak. št. 270, ki je stopil v veljavo dne 1. septembra 1916, se je namreč spremenil odn. zvišal državni davek na pivo in so se določili preodkazi, ki jih prejmejo dežele od države namesto samostojne deželne naklade na porabo piva.

Dežela Kranjska dobi za čas od 1. septembra 1916 do 31. decembra 1916 znesek 183.000 K, za l. 1917 pa znesek 550.000 K. Deželni odbor je sklenil, da ne pobira od 1. septembra 1916 dalje do konca l. 1917 samostojne deželne naklade na porabo piva, za poznejši čas je pa sklepanje pridržal sebi, odnosno deželnem zboru.

Zvišanje poštne pristojbine. Poštne pristojbine so se zvišale s 1. oktobrom 1916. Najvažnejše spremembe v poštnem prometu so:

1) Pristojbina za pisma do 20 gramov teže znaša 15 h, za vsakih nadaljnih 20 gramov se pa zviša za 5 h.

2) **Dopisnice**, opremljene od poštne uprave z vtisnjeno znamko, so po 8 h; za vse druge dopisnice in za vse dopisnice v prometu z inozemstvom (razen z Nemčijo) je določena pristojbina 10 h.

3) Pri **tiskovinah** se odmeri pristojbina po 3 h za vsakih 50 gramov. Kdor hoče, da se tiskovina odpravi tako hitro kot pismo, mora plačati še posebno ekspresno znamko 2 h brez ozira na težo tiskovine.

4) Pristojbine za časopise se za enkrat ne spremenijo.

5) Za **blagovne vzorce** je določena pristojbina 5 h za vsakih 50 gramov (najmanj pa 10 h). Dopustna teža za blagovne vzorce se je zvišala na 500 gramov.

6) Za **vrednostna pisma** se plača a) pristojbina, določena za enako težko priporočeno pismo, in b) za vsakih 300 K po 5 h, oziroma v prometu z Ogrsko, Bosno in Hercegovino in z Nemčijo po 10 h. Najmanjša pristojbina znaša 60 h.

7) Pri **zavojih** (paketih), ki smejo tehtati k večjem 20 kg, je plačati do 5 kg 80 h, do 10 kg 2 K, do 15 kg 3 K in do 20 kg 4 K, brez ozira na to, če se pošljejo v kak kraj v tuzemstvu ali pa na Ogrsko, Bosno in Hercegovino ali pa v večino ozemelj Nemčije. Le za oddaljene kraje v Nemčiji je pristojbina nekoliko povišana.

8) Za **poštne nakaznice** v tuzemskem prometu in v prometu z Ogrsko ter Bosno in Hercegovino znašajo pristojbine za prvih 50 K 20 h, za vsakih nadaljnjih 50 K pa po 5 h. Za promet z Nemčijo je plačati po 25 h za vsakih 50 K.

9) Za **brzjavke** se mora plačati od vsake besede 8 h, za celo brzjavko pa najmanj 1 K. Ta pristojbina velja za promet v tuzemstvu, z Ogrsko, Bosno in Hercegovino in tudi z Nemčijo.